

AUTOREFERAT

1. Imię i Nazwisko:

Jan Wolski

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

- **1983, magister filologii polskiej**, na podstawie rozprawy *Miłoszowska filozofia literatury. Zarys problematyki*, Wydział Filologiczny, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie (obecnie Uniwersytet Rzeszowski), promotor: dr hab. Józef Nowakowski
- **2001, doktor nauk humanistycznych**, na podstawie rozprawy *Portret emigranta. Liryka Wacława Iwaniuka*, Wydział Filologiczny, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie (obecnie Uniwersytet Rzeszowski), promotor: prof. dr hab. Zbigniew Andres, recenzenci: prof. dr hab. Jerzy Świąch (Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie), prof. dr hab. Janusz Kryszak (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych:

- **21.06.1983 – 30.06.1985**, młodszy bibliotekarz Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie

- **01.10.1987 – 30.09.1988, asystent pomocniczy (sous assistant)** Uniwersytet Fryburski (Fryburg, Szwajcaria), Wydział Filozoficzny, Katedra Literatur i Języków Słowiańskich
 - **01.10.1991 – 30.09.2001, asystent,** Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej, Zakład Literatury Polskiej XX wieku
 - **01.10.2001 – 30.08.2014, adiunkt,** Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej, Zakład Literatury Polskiej XX i XXI wieku
 - **01.10.2014 – 31.12.2018 r., starszy wykładowca,** Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej (od maja 2018 r. Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa), Zakład Literatury Polskiej XX i XXI wieku
 - **01.01.2019 – do chwili obecnej, adiunkt w grupie badawczo-dydaktycznej,** Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Filologiczny, Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa, Zakład Literatury Polskiej XX i XXI wieku
4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):
- a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego:
Monografia autorska: *Szwajcaria w piśmiennictwie polskim od XIX wieku do czasów najnowszych. Rekonesans badawczy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Biblioteka „Frazy”, Rzeszów 2019, 430 ss.; ISBN 978-83-7996-631-8; 978-83-60678-79-4
- b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy):
Jan Wolski, *Szwajcaria w piśmiennictwie polskim od XIX wieku do czasów najnowszych. Rekonesans badawczy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego,

Biblioteka „Frazy”, Rzeszów 2019, 430 ss.; ISBN 978-83-7996-631-8; 978-83-60678-79-4; recenzent wydawniczy: prof. dr hab. Aleksander Madyda

- c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:

MONOGRAFIA AUTORSKA

Książka autorska, którą wskazano jako osiągnięcie habilitacyjne, stanowi próbę ujęcia o charakterze monograficznym polskiego piśmiennictwa o tematyce szwajcarskiej lub z takimi motywami od czasów romantyzmu do literatury najnowszej.

Zakres badań został zakrojony w bardzo szerokiej skali, co daje wielość obserwacji, ale też stwarza pewne niedogodności. Z tego też względu jest ona rekonesansem badawczym i wstępnym skatalogowaniem materiału, bardziej ujęciem o charakterze informacyjnym niż syntetyzującym, przedstawieniem tematyki i problematyki, zwróceniem uwagi na jej specyfikę. Zaplanowana jako wzbogacenie zestawu tekstów związanych ze Szwajcarią, realizująca zadanie pokazania różnorodności i wielowarstwowości tekstów zapisanych prozą artystyczną, formą poetycką, ale też ujęciem dziennikowym, listem, esejem, artykułem prasowym itp.

Analizom towarzyszy przekonanie, że stworzenie kompletnego modelu „tekstu szwajcarskiego” wymaga uwzględnienia i dopełnienia jego zasobu o wykorzystanie w szerszym zakresie epistolografii, relacji podróźniczych, reportaży i innych form wypowiedzi dziennikarskiej.

Praca ta nie jest wyrafinowaną refleksją analityczno-interpretacyjną, choćby z uwagi na konieczność uwzględnienia ogromu istniejącego materiału, co przerasta możliwości jednej osoby, ale próbuje dać obraz wstępnego uporządkowania, kierunki jego przyszłego prowadzenia i wskazania najbardziej charakterystycznych zjawisk, ma służyć przeprowadzeniu swoistej wizji lokalnej, pozwalającej na weryfikację rozmaitych szwajcarskich szczegółów pojawiających się w tekstach autorów polskich. Ponadto celem pośrednim jest też ukazanie polsko-szwajcarskich relacji kulturowych, szwajcarskiej rzeczywistości, szczególnie tej geograficznej, jako przestrzeni atrakcyjnej, ale też „normalnej”, bez częstego u odwiedzających tę śródalpejską republikę turystów, także pisarzy-turystów, przekonania o jej niezwyklej egzotyce.

Aby bogactwo nazw i miejsc geograficznych, nazwisk, tytułów utworów i faktów nie była przytłaczająca, materiał został uporządkowany wedle kryterium chronologicznego i ge-

nologicznego. Nie jest to być może strategia kompozycyjna najwłaściwsza, ale pod pewnymi względami wymuszona obfitością materiału. Z tego powodu rozdziały odnoszące się do przykładów wybranych poetów muszą sąsiadować z rozdziałami o prozie, w obu zaś typach, jeżeli istnieje tylko taka możliwość, pojawiają się konteksty i odwołania do epistolografii czy esyistyki.

Innym efektem badawczym i analitycznym jest przekonanie, że najpierw musi nastąpić ustalenie faktów i wyłonienie fenomenów literackich, po to, aby w przyszłości poddać je pogłębionej analizie, która służyć będzie lepszej i bardziej trafnej interpretacji.

Rozdziały analizujące materiał poetycki bywają uzupełniane przykładami prozatorskimi, a niekiedy nawet się przeplatają. Pozwala to na obserwację i formułowanie wniosków odnoszących się do ewolucji obrazu Szwajcarii w twórczości danego autora lub autorów, epoce literackiej czy na przestrzeni okresów czasowych następujących po sobie.

Segmentacja materiału wedle kryterium rodzajowo-gatunkowego narzuca się zwłaszcza w przypadku tych rozdziałów, gdzie omawiana jest twórczość zbyt szczupła ilościowo, aby uczynić z nich osobne rozdziały. Może to niekiedy prowadzić do pewnego powtarzania treści, ale w innych kontekstach i z inaczej rozłożonymi akcentami. W wielu przypadkach koniecznym było także zastosowanie metod pracy krytyka literatury, które to styl wypowiedzi zmieniają na bardziej potoczny, choć utrzymany w rygorach naukowej narracji.

Struktura pracy zamyka się w szesnastu rozdziałach o zróżnicowanej objętości, opatrzonych wprowadzeniem i wnioskami końcowymi. Rozpoczynają ją ustalenia odnoszące się do stanu badań, zasad postępowania analitycznego i interpretacyjnego, co można również uznać za *credo* badawcze.

I tak rozdziały pierwszy i drugi, stanowiące swoistego rodzaju jedność, kreślą tło kulturowe, dzięki któremu możliwe było pojawienie się licznych i niezwykle bogatych w treści literackie związków oraz relacji polsko-szwajcarskich na przestrzeni kilku wieków, nieomal od chwili powstania Konfederacji Szwajcarskiej. Na tak zarysowanym tle omówione zostało występowanie motywów szwajcarskich w poezji twórców o różnej skali talentów, począwszy od oświeceniowego Dyzmy Bończy Tomaszewskiego, a skończywszy na Waldemarze Michalskim, którego wiersz z motywem szwajcarskim ukazał się w roku 2017.

Następny rozdział (rozdział III) odnosi się do szwajcarskich elementów występujących w twórczości Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego, bo to w znacznej mierze kontakty tych poetów ze Szwajcarią narzuciły sposób widzenia kraju i ludzi, oddziałując na wielu późniejszych twórców, którzy trafniejszy do Szwajcarii, zazwyczaj poruszali się po śladach wielkich romantyków.

Przyjęta dominacja chronologicznego porządku opisu powoduje, że rozdział IV przedstawia dwa odmienne w kształcie i wymowie świadectwa odbioru Szwajcarii Marii Konopnickiej i Elizy Orzeszkowej. Pierwsza bywała w Szwajcarii wielokrotnie, lecz poza „kilkoma uroczymi widokami” sceptycznie odbierała tamtejszą rzeczywistość, druga natomiast Szwajcarię postrzegała jako „raj ziemski”.

Kolejne rozdziały (od V po XIII) opisują związki ze Szwajcarią i poetyckie formy reakcji na nią, jej krajobraz, rzadziej mieszkańców, poetów takich jak: Jan Kasprówic (rozdział V), Jerzy Żuławski (rozdział VI), Władysław Orkan (rozdział VII), Kazimierz Wierzyński (rozdział IX), Julian Przyboś (rozdział XI), Czesław Miłosz (rozdział XII) i Marek Skwarnicki (rozdział XIII). Przy czym na ogół świadectwom poetyckim towarzyszą dodatkowe formy takie jak listy, eseje, opowiadania czy relacje. Można je uznać za mini monografie motywiki szwajcarskiej w dziełach każdej z przywołanych postaci. Kolejność tę rozdzielają, z racji działania wskazanej zasady chronologicznego postępowania, rozdział VIII, poświęcony powieści i fragmentom dzienników Zofii Nałkowskiej oraz rozdział X, który dokumentuje szwajcarskie utwory poetyckie i prozatorskie Mieczysława Jastruna, oświetlane dodatkowo przez zapiski Tadeusza Brezy. To z kolei można by uznać za pewną analogię z reakcjami tandemu Konopnicka – Orzeszkowa.

Następujące po nich rozdziały, czyli XIV i XV opisują prozatorskie świadectwa obecności motywów, a przede wszystkim realiów szwajcarskich w prozie Olgi Tokarczuk (rozdział XIV) i Michała Witkowskiego (rozdział XV).

Ostatni w książce, obszerny rozdział XVI stanowi rodzaj, podobnego do rozdziału II dotyczącego poezji, encyklopedycznego omówienia, lecz tym razem prozatorskich przykładów użycia motywów szwajcarskich przez autorów od Jarosława Iwaszkiewicza poczynając, poprzez utwory Kornela Filipowicza, Bogdana Ruthy, Leszka Proroka, Ireneusza Ireduńskiego, Stanisława Lema, niewielkich, choć znamienych i dlatego uwzględnionych w tym obrazie fragmentów prozy Igora Newerlego oraz Ewy Lipskiej, po Tomasza Piątka, Janusza Majewskiego i Radkę Franczak.

Tak skomponowana książka ma cechy swoiście rozumianej antologii tekstów komentowanych. Zasadniczym wyznacznikiem interpretacyjnym jest analizowanie przestrzeni poetyckiej ujmowanej wedle metodologii geopoetyki rozumianej jako siła kształtująca wyobraźnię i poglądy każdego z przywoływanych autorów, co w równej mierze także czytelnika.

Jak zaznaczono w podtytule, jest to „rekonesans badawczy”, bowiem obfitość i zróżnicowanie materiału utrudnia stworzenie pełnej syntezy. Dlatego też z konieczności, a nie z przeoczenia, brak w tym zestawieniu choćby takich autorów i dzieł jak: Teodora Tomasza

Jeża i jego powieści *Lech, Czech, Rus* oraz jego felietonistyki na tematy szwajcarskie publikowanej w prasie warszawskiej, Stefana Żeromskiego, którego silne związki ze Szwajcarią są powszechnie znane, czy powieści epistolarnej Elizy Orzeszkowej i Tadeusza Garbowskiego *Ad astra*. Podobnie rzecz ma się z epistolografią Juliusza Słowackiego i jeszcze bardziej obfita – Zygmunta Krasińskiego. Zabrakło też miejsca, choć związek jest oczywisty, Henryka Sienkiewicza, który w Szwajcarii spędził ostatnie lata swego życia, czy Jerzego Stempowskiego i jego *Ziemi berneńskiej*, a także wielu innych poetów i pisarzy, by wymienić tylko Antoniego Edwarda Odyńca, Sewerynę Duchinińską, Władysława Tarnowskiego, Kazimierza Przerwę Tetmajera, Wacława Rolicz-Liedera, Zenona Przesmyckiego Miriama, albo autorów żyjących współcześnie, jak choćby Tomasz Różycki, Krystyna Lenkowska czy Jarosław Klejnocki. I nie są tylko te przykłady.

Całości dopełnia zakończenie akcentujące zasadnicze składniki pracy; po pierwsze, przypominające cele badawcze, którymi były: refleksje na temat krajobrazu szwajcarskiego, samego kraju i jego mieszkańców występujące w tekstach polskich autorów różnych epok, wstępnie skatalogowane i uporządkowane w układzie chronologicznym, wskazanie związków między tematem i bezpośrednimi doznaniem autorów, często w kontekście podróżopisarstwa, a przede wszystkim wytyczenie ścieżek postępowania analitycznego i interpretacyjnego, które w warstwie metodologicznej oparte są na założeniach geopoetyki, zawartymi w ustaleniach Elżbiety Rybickiej oraz Kennetha White'a, podparte narzędziami hermeneutyki i temalogii. Prowadzą one do możliwie najbardziej rzeczowego oglądu środowiska przyrodniczo-socjologicznego, uwzględniającego historyczne i społeczne konteksty, opisujące krajobrazy Szwajcarii i zamieszkujących ten kraj ludzi, wyróżnienie tych autorów, którzy przemawiają głosem własnym i stworzyli ujęcia możliwie najbardziej oryginalne. Materiał badawczy tworzą wiersze, proza, epistolografia, pamiętnikarstwo, felietonistyka, a kierunek porządkowania materiału i refleksji wyznacza chronologia oraz przyporządkowanie tekstu rodzajowi literackiemu. Całość stanowi ujęcie o charakterze informacyjnym i analitycznym z dominacją i odniesieniami do kategorii „podróżopisarstwa” jako struktury gatunkowej. Książka z oczywistych względów nie wyczerpuje zagadnienia, lecz nakreśla i wskazuje konieczne ścieżki postępowania, które w dalszej kolejności powinny doprowadzić do stworzenia pełniejszego obrazu obecności Szwajcarii i motywów szwajcarskich w literaturze polskiej na przestrzeni wielu epok. Obfitość cytatów to także zamierzenie celowe, u którego podstaw leży przekonanie, że świadectwo i przykład bezpośredni lepiej oddają ducha epoki niż ich współczesne uogólniające streszczenia. A na etapie „rekonesansu badawczego” czyli wstępnego gromadzenia i porządkowania, nie ma możliwości uwzględnić cały istniejący materiał. Niemniej jest to

szeroko zakrojona próba ogarnięcia polskiego piśmiennictwa o tematyce szwajcarskiej lub z motywami szwajcarskimi, których inspiracją był bezpośredni kontakt autorów z krajem Helwetów. Pierwsze tego typu ujęcie obejmujące chronologiczny ciąg kilku epok literackich oraz reprezentacja autorów i poetyki o zmiennej skali talentów, rodzaj antologii zagadnień i ich wariantów, wskazujących przyszłe kierunki działań interpretacyjnych.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Moje zainteresowania naukowe koncentrują się w obrębie literaturoznawstwa oraz krytyki literackiej i dotyczą twórczości poetyckiej, rzadziej prozatorskiej i dramaturgicznej, a także zagadnień edytorstwa. Obszarem zasadniczym dociekań są problemy literatury emigracyjnej i migracyjnej XX i XXI wieku. Następne miejsce zajmuje współczesna literatura polska (krajowa i literatura regionu).

Zainteresowanie problemami historii, kultury i literatury emigracyjnej zrodziło się jeszcze podczas studiów i było wynikiem znacznego w tamtym okresie ogólnego niedoinformowania. Bez wątplenia literacki Nobel w 1980 roku, chęć poszerzenia wiedzy w tym zakresie, znacznie zainteresowanie to wzmocnił, co niebawem zaowocowało pracą magisterską zatytułowaną *Miłoszowska filozofia literatury. Zarys problematyki*, napisaną pod kierunkiem dr. hab. Józefa Nowakowskiego, a obronioną 11 listopada 1983 roku w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie. Następne lata, a szczególnie studia slawistyczne i literaturoznawcze z zakresu literatury niemieckiej w Uniwersytecie Fryburskim i kilkuletni nieprzerwany pobyt w Szwajcarii, moją wiedzę o emigracji i literaturze na emigracji radykalnie rozszerzyły i pogłębiły. Latem 1990 roku zdecydowałem się na powrót do kraju, a od 1 października 1991 roku zostałem zatrudniony w ówczesnej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie jako asystent w Zakładzie Literatury Polskiej XX wieku i Teorii Literatury.

Kolejne lata przyniosły wymierne efekty pracy naukowej, które można pogrupować w kilka cykli. Pierwszy to pozostający wciąż w kręgu moich zainteresowań naukowo-badawczych problem literatury emigracyjnej XX wieku wraz z jej naturalnymi, najnowszymi, swoistymi ciągami dalszymi w postaci literatury migracyjnej. Drugi cykl odnosi się do zagadnień literatury współczesnej i najnowszej, ale sięgającej po swe naturalne konteksty chronologiczne od literatury Młodej Polski poczynając, ze szczególnym uwzględnieniem literatury regionu. Istotnym jest także trzeci cykl badań dotyczących kontaktów międzykulturowych ze szczególnym uwzględnieniem wzajemnych relacji polsko-szwajcarskich, także samej literatury szwajcarskiej, szczególnie niemieckojęzycznej i retoromańskiej. Poza artykułami na-

ukowymi owocuje on także twórczością przekładową (zob. zał. 4 - III. 3). Wiąże się z nim część odrębna dotycząca relacji polsko-ukraińskich czy polsko-niemieckich, ale są to zarazem zagadnienia stanowiące składniki kultury emigracyjnej. Cykl czwarty stanowi problematyka edytorstwa i sztuki książki.

5.a. Literatura emigracyjna

Efektem wieloletnich badań różnorodnych aspektów tego zagadnienia są między innymi zbiorowe tomy prac współredagowanych lub redagowanych samodzielnie, a także szeregi artykułów i tekstów popularyzatorskich.

Zbiór ten tworzą tomy odnoszące się do twórczości poetów byłej londyńskiej grupy „Kontynentów”, a składają się na niego książki, takie jak: *Poetycki krąg „Kontynentów”. Artykuły i szkice*, Rzeszów 1997 (współredakcja: Zbigniew Andres) i zbiory monograficzne poświęcone pojedynczym osobowościom twórczym: Bolesławowi Taborskiemu, Florianowi Śmieji, Janowi Darowskiemu i Zygmunta Ławrynowiczowi. W kolejności ukazywania się, są to: *Przez lustra. Pisarstwo Bolesława Taborskiego. Szkice*, Toruń 2002; wyd.2 Toruń 2003 (współredakcja: Wojciech Ligęza); *Parabole pamięci. Literacka i translatorska twórczość Floriana Śmieji. Studia i szkice*, Toruń 2004 (współredakcja: Zbigniew Andres); *Trzeba się trzymać pięknych przyzwyczajęń. Twórczość Jana Darowskiego. Studia i szkice*, Rzeszów 2012 (współredakcja: Zenon Ożóg); *Strącony z rodzinnego gniazda wprost w kpiel epoki. Twórczość Zygmunta Ławrynowicza. Studia i szkice*, Rzeszów 2017 (współredakcja: Alicja Jakubowska-Ożóg).

W przypadku Jana Darowskiego należy dodać realizację projektu edytorskiego, którym było zebranie, opracowanie i opublikowanie w trzech tomach całego dorobku literackiego Jana Darowskiego (*Dzieła*, t. 1–3, Rzeszów 2012, 2013 i 2015) zaopatrzonych dodatkowo w obszerne posłowania. Tomy te poprzedziło wydanie pracy bio- bibliograficznej, zatytułowanej *Archiwum domowe Jana Darowskiego*, Rzeszów 2012.

Za znaczące osiągnięcia uznałbym także książki monograficzne, a przede wszystkim pracę o twórczości Wacława Iwaniuka (*Wacław Iwaniuk. Szkice do portretu emigracyjnego poety*, Toronto-Rzeszów 2002, zmieniona na potrzeby druku rozprawa doktorska) oraz jej dwa, niewielkie objętościowo, dopełnienia: *Im dalej w czas, tym jaśniej będzie świecił. (Czechowicz – Iwaniuk)*, Berlin-Lublin-Toronto 2003 oraz *Co nowego u Wacława Iwaniuka?* Toronto-Berlin 2012. Oprócz tego byłem inicjatorem wydania książki będącej zbiorem studiów, wspomnień i wierszy na temat tego emigracyjnego poety i jemu poświęconych, a zatytułowa-

nej *Podróż w głąb pamięci*, Toronto 2005 (współredakcja: Henryk Wójcik i Edwarda Zyman) i jeszcze jednej publikacji o charakterze biograficzno-pamiętkowym: *Pożegnanie poety. Ostatnia droga Wacława Iwaniuka*, Toronto-Berlin-Siedliszcze 2009 (współredakcja: Sławomir Braniewski i Henryk Wójcik).

Moje zainteresowania literaturą emigracyjną poświadczają ponadto książki przekrojowe, w których znajdują się prace wielu autorów z różnych ośrodków akademickich w Polsce. Są to: *Literatura utracona, odzyskana czy poszukiwana. Wokół problemów emigracji*, Rzeszów 2003 (współredakcja: Zbigniew Andres); *Poezja polska na obczyźnie. Studia i szkice*, tom 1–2, Rzeszów 2005 (współredakcja: Zbigniew Andres); *Aleksandrów – Londyn – Fejój. Maria Danilewicz Zielińska. Szkice – korespondencja – wspomnienia*, Rzeszów 2007 (współredakcja: Barbara Czarnecka); *Miłosz. Tematy*, Rzeszów 2011.

W obszarze zagadnień emigracyjnych umieściłbym ponadto tom *Rapperswilskie silva rerum. Szkice*, Rzeszów 2017, choć mógłby on też znaleźć swe przyporządkowanie w części 5.c. tego zestawienia.

Publikacje książkowe w istotny sposób uzupełniają także artykuły, ogłaszane w tomach zbiorowych i rzadziej w czasopismach, by wymienić tylko rozważania na temat twórczości mniej lub bardziej znanych autorów emigracyjnych, w pierwszym rzędzie autorów z kręgu „Kontynentów” (Danuta Irena Bieńkowska, Andrzej Busza, Bogdan Czaykowski) i innych, których pisarstwo lub wybrane jego części, z wielu względów, nie zawsze było obiektem dostatecznego zainteresowania literaturoznawców (m.in. Beata Obertyńska, Jan Kowalik, Andrzej Czyżowski, Józef Łobodowski, Józef Bujnowski, Wit Tarnawski, i przedstawiciele nowszych fal emigracyjnych: choćby poeci polscy w Kanadzie, szczególnie młodsze środowisko skupione w Toronto: Edward Zyman, Aleksander Rybczyński, Marek Kusiba, Krzysztof Kasprzyk, także prozaiczka Ewa Stachniak oraz starsza fala emigracji powojennej: Iwaniuk, Śmieja, Jadwiga Jurkszus-Tomaszewska i Adam Tomaszewski, ponadto nowe zjawiska w literaturze poza krajem, by wymienić tylko Wioletę Grzegorzewską).

5.b. Literatura współczesna i najnowsza

Istotny obszar moich zainteresowań naukowych stanowi obserwacja zjawisk i refleksja na temat współczesnego życia literackiego. Przejawia się to w aktywnej działalności recenzenckiej (recenzje i omówienia książek publikuję na łamach takich pism jak: „Fraza”, „Akcent”, „Twórczość”, „Odra” i in.). Część tego dorobku krytycznoliterackiego trafiła do

książki *Dotykanie wiersza*, Rzeszów 2004. Poza tym jestem, od początku istnienia pisma literacko-artystycznego „Fraza”, jego współredaktorem.

Zajmują mnie także problemy uwzględniające szersze odcinki czasowe i specyficzne zagadnienia, czego efektem są książki: *Epoka przemian. Wiek XX w literaturze polskiej*, Rzeszów 2005 (współredakcja: Zenon Ożóg) oraz *Liryka żołnierska. Estetyka i wartości*, Rzeszów 2011 (współredakcja: Agata Paliwoda).

Przygotowałem także, opracowałem, zaopatrzyłem we wstęp i noty autorskie antologię utworów lirycznych zatytułowaną *Rzeszów w poezji*, Rzeszów 2010.

Integralną częścią tego kręgu są artykuły interpretujące twórczość aktywnych współcześnie poetów, na przykład Mariusza Grzebalskiego, Krzysztofa Lisowskiego, Ewy Lipskiej, Janusza Szubera, Józefa Kurylaka, Krzysztofa Karaska, także Ryszarda Kapuścińskiego czy Karola Wojtyły – Jana Pawła II.

5.c. Relacje międzykulturowe

Wiele uwagi w moich zainteresowaniach naukowych poświęcam badaniom różnego rodzaju przepływów międzykulturowych i transgranicznych, które do pewnych granic wiążą się też z problematyką emigracji, gdzie umieściłbym współredagowane książki, takie jak: *Pogranicze kulturowe (odrębność – wymiana – przenikanie – dialog). Studia i szkice* Rzeszów 2009 (współredakcja: Oksana Weretiuk i Grzegorz Jaśkiewicz); *Od spotkania do dialogu*.

W kręgu antropologii literatury, Rzeszów 2010 (współredakcja: Zbigniew Trzaskowski); *Literatura lekturą i doświadczeniem próbowana, czyli Zbigniewa Światłowskiego germanistyka prometejska*, Rzeszów 2013 (współredakcja: Grzegorz Jaśkiewicz); *Genuss und Qual / Przyjemność i cierpienie. Studia i szkice*, t. 1–2, Rzeszów 2014 (współredakcja: Grzegorz Jaśkiewicz); *Saarbrücker Begegnungen mit Polen – Saarbrückenskie spotkania z Polską*, Saarbrücken 2014 (współredakcja: Grzegorz Jaśkiewicz i Roland Marti); *Józef Conrad-Korzeniowski marynarz z Kresów*, Rzeszów 2018 (współautorzy: Dorota Janiszewska-Jakubiak, Mariusz Olbromski).

Poza tym sporo miejsca w moich badaniach zajmują kwestie literatury szwajcarskiej od próby odpowiedzi na podstawowe pytanie: czy w ogóle istnieje literatura szwajcarska, poprzez śledzenie w niej motywów galicyjskich, po próby opisu jej fenomenu czy przedstawienie sylwetek pojedynczych autorów, jak choćby Hermann Burger, Peter Bichsel czy Hugo Loetscher.

5.d. Edytorstwo i sztuka książki

Jeszcze inna przestrzeń mojej refleksji o charakterze naukowym, ale także dokumentacyjnym, biograficznym i popularyzatorskim stanowią książki opisujące instytucje i postaci emigracyjnych wydawców i wydawnictw z uwzględnieniem ich estetycznego wymiaru. Tworzą ten obszar książki następujące: *Pisanie książek bez użycia pióra* (Oficyna Stanisława Gliwy), Rzeszów 2006; *Piotr Mordel – polski typograf i bibliofil w Berlinie*, [współautorstwo Maria Kalczyńska], Opole 2011; *Miłosz listy pisze. Antologia*, Rzeszów 2011.

Podobnie jak w przypadku wszystkich wyróżnionych wyżej cykli tematów podejmowanych w mojej działalności naukowej w znaczącym wymiarze uzupełniają artykuły. Zazwyczaj odnoszą się one do autorów i instytucji emigracyjnych, by wymienić tylko Oficynę Stanisława Gliwy, Oficynę Poetów i Malarzy, Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie czy Mordellus Press, oraz do czasopism kulturalnych w Kanadzie.

Starłem się zaprezentować najważniejsze obszary swoich badań, zarówno główne, jak i te, które realizowałem okazjonalnie. Chciałbym jednak podkreślić, że zazwyczaj ich problematyka, wzajemnie się przenika i zazębia w wielu obszarach i na wielu płaszczyznach.

Przed uzyskaniem stopnia doktora przygotowałem 9 wystąpień na konferencjach o zasięgu krajowym i 1 na konferencji o zasięgu międzynarodowym. Po tej cezurze, a więc między rokiem 2001 a 2018 (włącznie) wziąłem czynny udział, przedstawiając referaty, w 66 konferencjach naukowych (w tym 44 ogólnopolskich i 22 międzynarodowych) oraz sympozjach literaturoznawczych i interdyscyplinarnych organizowanych przez różne ośrodki akademickie w kraju (Rzeszów, Kraków, Katowice, Lublin, Poznań, Toruń, Bydgoszcz, Łódź, Kielce, Białystok) i za granicą (Krzemieniec, Drohobycz, Iwanofrankiwnsk, Saarbrücken) – szczegółowe zestawienie, zał. nr 4, pkt I).

Ponadto byłem inicjatorem, organizatorem i współorganizatorem 9 konferencji, w tym 2 międzynarodowych, 5 ogólnopolskich i 2 o charakterze lokalnym.

Pełne zestawienie moich publikacji oraz wystąpień konferencyjnych znajduje się w załączniku nr 4.

6. Omówienie współpracy z instytucjami, organizacjami, towarzystwami naukowymi, działalność popularyzatorska

Chciałbym także wspomnieć o aktywności na innych polach niż naukowe, choć w różny sposób i pośrednio nią związanych. Przede wszystkim wskazałbym pracę na rzecz Stowarzyszenia Literacko-Artystycznego „Fraza” (powołanego do życia w 1994 roku) i redakcji kwartalnika „Fraza” (od 1991 roku, czyli od początku jego istnienia) oraz w teatrze akademickim Scena Propozycji Uniwersytetu Rzeszowskiego, gdzie pełnię funkcje koordynatora do spraw programowych i gdzie jestem też aktorem. Rocznie pokazujemy od 20 do 25 spektakli, głównie w ośrodkach regionu, ale także poza nim i za granicą.

Aktywnie działam także w środowisku lokalnym, przede wszystkim intensywnie współpracuję z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną, w której mam zaszczyt prowadzić spotkania autorskie z czołowymi polskimi pisarzami i publicystami (ostatnio np. Olgą Tokarczuk, Krzysztofem Vargą, Arturem Andrusem, Dariuszem Rosiakiem, Cezarym Łazarzewiczem, Magdaleną Grzebałkowską, Andrzejem Franaszkiem, Andrzejem Stasiukiem, Michałem Olszewskim, Ewą Lipską), a także autorami reprezentującymi środowisko lokalne Podkarpacia (np. Jan Tulik, Jan Belcik, Janusz Szuber, Janusz Pasternski). Podobną, choć mniej intensywną, jest współpraca z Polskim Radiem Rzeszów i Wojewódzkim Domem Kultury.

Wygłaszam referaty i prelekcje popularyzatorskie, a także prowadzę warsztaty (np. krytyki literackiej) w różnych ośrodkach regionu, w bibliotekach i szkołach m.in. na terenie Rzeszowa, Krosna, Przemyśla, Jarosławia, Lubaczowa, także Gorlic, Chełma, Lublina, Zamścia. Uczestniczą w nich zazwyczaj osoby zainteresowane przedstawianymi tematami i młodzież szkół średnich.

Biorę udział jako juror w konkursach poetyckich, a od pięciu lat (czyli od chwili powołania do życia) przewodniczę jury Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego im. Stanisławy Kopiec.

Osobnym polem mojej aktywności środowiskowej jest także organizowanie wystaw ekslibrisów i książek, które zazwyczaj mają miejsce w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej, Bibliotece Uniwersytetu Rzeszowskiego lub Rzeszowskim Oddziale Stowarzyszenia Wspólnota Polska oraz innych miastach regionu. Wspomagam także miejscowe środowisko plastyczne, zaopatrując katalogi indywidualnych i zbiorowych wystaw w stosowne wstępy.

